

Sygn. akt IV U 737/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2015r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSO Jerzy Zalasieński
Protokolant	sekr. sądowy Anna Wąsak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 sierpnia 2015r. w S.

odwołania H. S. i M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 12 maja 2014 r. Nr (...)

w sprawie H. S. i M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o ustalenie podstawy wymiaru składek

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala podstawę wymiaru składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych M. S. w kwocie 3400 (trzy tysiące czterysta) złotych brutto zgodnie z zawartą umową o pracę.

Sygn. akt IV U 737/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 maja 2014 r. Nr (...) - (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 38, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych w powiązaniu z art. 58 § 1 i § 3 k.c. uznał postanowienie umowy o pracę zawartej pomiędzy H. S. a M. S. odnośnie wysokości wynagrodzenia za nieważne i przyjął jako przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych – w miejsce wynagrodzenia określonego w umowie – kwotę 1.680 zł równą minimalnemu obowiązującemu wynagrodzeniu w 2014 r.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w umowie o pracę strony ustaliły kwotę wynagrodzenia niewiele niższą od wysokości średniej pensji krajowej, przy czym M. S. w ramach ww. umowy świadczyła pracę zaledwie przez okres 35 dni kalendarzowych, bowiem od 6 lutego 2014 r. stała się niezdolna do pracy w związku z ciążą. W ocenie ZUS Oddział w S. cel zawarcia przedmiotowej umowy o pracę był bardzo wyszukany i mało prawdopodobny, a stanowisko, na które została zatrudniona M. S. (specjalista ds. eksportu) nie istniało przed jej zatrudnieniem, jak również nie istnieje po stwierdzeniu u pracownika od dnia 06.02.2014 r. niezdolności do pracy. Przede wszystkim

organ rentowy zwrócił uwagę na kwestię wysokości wynagrodzenia wskazanej w zawartej umowie. Zdaniem ZUS, powyższe okoliczności wskazują, że celem ustalenia w umowie o pracę wynagrodzenia w kwocie 3.400 zł brutto było uzyskanie wysokiego świadczenia z ubezpieczenia chorobowego, a tym samym postanowienie umowy o pracę w kwestii wysokości wynagrodzenia należało ocenić jako nieważne, gdyż narusza normy współżycia społecznego (art. 58 k.c.). Wobec powyższego organ rentowy - nie będąc związanym nieważną czynnością prawną - ustalił stosunek ubezpieczenia społecznego na ściśle określonych warunkach i stwierdził, że M. S. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 2 stycznia 2014 r. w kwocie 1.680 zł brutto, które odpowiada minimalnemu wynagrodzeniu w 2014 r.

Odwołanie od ww. decyzji złożył płatnik składek H. S. oraz ubezpieczona M. S., wnosząc o jej zmianę w ten sposób, by uznać, że postanowienia umowy o pracę zawarte pomiędzy płatnikiem składek a ubezpieczoną są prawidłowe ewentualnie o uchylenie zaskarżonej decyzji i umorzenie postępowania w sprawie z uwagi na brak konieczności orzekania przez płatnika składek w sprawie.

Zaskarżonej decyzji zarzucono naruszenie przepisów prawa, w szczególności art. 58 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że umowa o pracę zawarta z płatnikiem składek a ubezpieczoną jest czynnością prawną nieważną oraz art. 86 i nast. k.p. przez błędne przyjęcie, że wynagrodzenie otrzymywane przez ubezpieczoną jest wygórowane. Dodatkowo, zdaniem odwołujących się, organ rentowy błędnie ustalił, że płatnik składek nie poszukuje osób do pracy oraz że stworzone przez niego stanowisko pracy było fikcyjne przez przyjęcie, że wynagrodzenie w kwocie 3.400 zł brutto naruszało zasady współżycia społecznego, a także przez nieuprawnione przyjęcie, że cel umowy o pracę był „bardzo wyszukany, a tym samym mało prawdopodobny”.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów postępowania według norm przepisanych, powołując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji. Ponownie podkreślono, że w ocenie organu rentowego, celem ustalenia w umowie o pracę wynagrodzenia w kwocie 3.400 zł brutto było uzyskanie wysokiego świadczenia z ubezpieczenia chorobowego, w związku z czym oceniono postanowienia umowy o pracę dotyczące wysokości wynagrodzenia jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a tym samym nieważne z mocy art. 58 k.c.

Sąd połączył sprawy o sygn. akt IV U 737/14 i IV U 738/14 celem łącznego ich rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

M. S. jest zatrudniona w Publicznej Szkole Podstawowej w W. na stanowisku nauczyciela języka angielskiego i rosyjskiego w pełnym wymiarze czasu pracy, otrzymując wynagrodzenie w wysokości ok. 2.000 zł netto (okoliczność bezsporna, nadto zeznania ubezpieczonej M. S., k. 27-28 a.s.).

H. S. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...), której zakres obejmuje sprzedaż artykułów do produkcji obuwia m.in. do takich krajów jak: Litwa, Łotwa, Ukraina, Rosja. W dniu 30 grudnia 2013 r. M. S. zawarła z H. S. umowę o pracę na czas nieokreślony, w której jako dzień rozpoczęcia pracy wskazano datę 2 stycznia 2014 r. H. S. jest teściem M. S., która została zatrudniona u niego na stanowisku specjalisty ds. eksportu, w wymiarze czasu pracy wynoszącym $\frac{3}{4}$ etatu (tj. przeciętnie 30 godzin tygodniowo). Wynagrodzenie miesięczne pracownika zostało ustalone na kwotę 3.400 zł brutto. W momencie podjęcia zatrudnienia u H. S. ubezpieczona była w ciąży. Od dnia 6 lutego 2014 r. ubezpieczona stała się niezdolna do pracy w związku z ciążą i zaczęła korzystać ze zwolnienia lekarskiego. Do zakresu obowiązków M. S. należało zajmowanie się bieżącymi sprawami, kontakt z klientami, pomoc podczas remanentu. Nadto ubezpieczona założyła stronę internetową oraz pocztę elektroniczną pracodawcy, wykonywała telefony, organizowała spotkania bezpośrednie, przeglądała katalogi, wystawiała faktury, poszukiwała nowych rynków zbytu oferowanych artykułów szweskich. M. S., będąc zatrudnioną u H. S., nie miała stałych godzin pracy, które były uzależnione od jej zajęć w szkole (wydruk z (...); umowa o pracę, k. 23 akt organu rentowego; zaświadczenie lekarskie, k. 27 akt organu rentowego; lista obecności, k. 33-35 akt organu rentowego; zeznania odwołującego się H. S., k. 17v-18, 27v-28 a.s.; zeznania ubezpieczonej M. S., k. 27-28 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zeznania ubezpieczonej M. S. (k. 27-28 a.s.), zeznania odwołującego się płatnika składek H. S. (k. 17v-18, 27v-28 a.s.), a także na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego. Sąd obdarzył wiarygodnością wymienione dowody w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie H. S. i M. S. jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie kwestią bezsporną jest okoliczność, że między H. S. a M. S. doszło do powstania od dnia 2 stycznia 2014 r. stosunku pracy na podstawie umowy o pracę z dnia 30 grudnia 2013 r. Organ rentowy nie kwestionował również zakresu obowiązków powierzonych i wykonywanych przez ubezpieczoną. Okolicznością sporną pozostaje tylko fakt, czy wynagrodzenie ustalone przez strony umowy o pracę w wysokości 3.400 zł brutto, jest wynagrodzeniem sprzecznym z zasadami współżycia społecznego. Zdaniem organu rentowego, taka wysokość wynagrodzenia miała na celu uzyskanie wysokiego świadczenia z ubezpieczenia chorobowego.

Zgodnie z art. 6 ust. 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 j.t.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Stosownie do treści art. 13 pkt 1 ww. ustawy ubezpieczenie trwa od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Przepis art. 86 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych daje organowi rentowemu kompetencje do badania zarówno tytułu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności jej poszczególnych postanowień, w tym postanowień umowy dotyczących wysokości wynagrodzenia i - w ramach obowiązującej go procedury - zakwestionowania tych postanowień umowy o pracę, które pozostają w kolizji z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa (por. wyrok SN z dnia 04 sierpnia 2005 r., II UK 16/05, LEX nr 182776). Realna możliwość takiej kontroli powstaje po przekazaniu przez płatnika składek raportu miesięcznego, przedkładanego zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Na mocy art. 41 ust. 12 i 13 ww. ustawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa. Na kanwie tych przepisów ugruntowało się orzecznictwo potwierdzające ww. prawo organu rentowego.

Nadmierne podwyższenie wynagrodzenia pracownika w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych może być bowiem ocenione jako dokonane z zamiarem nadużycia prawa do świadczeń (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, OSNP 2005/21/338, LEX nr 148238; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 16/05, OSNP 2006/11-12/191, LEX nr 182776; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., III UK 7/09, LEX nr 509047). Zgodnie zaś z art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Wskazać w tym miejscu należy na stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 9 sierpnia 2005 r. sygn. akt III UK 89/05, w którym Sąd Najwyższy wyjaśnił, że ustalenie w umowie o pracę rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne jako dokonane z naruszeniem zasad współżycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu - art. 58 § 3 k.c. w związku z art. 300 k.p. (opubl. OSNP 2006/11-12/192). Należy mieć jednak na uwadze, że strony stosunku pracy mają swobodę w kształtowaniu jego treści, w tym w kształtowaniu wysokości wynagrodzenia za pracę.

Organ rentowy nie kwestionował faktu zatrudnienia M. S. przez jej teścia H. S., czy też rzeczywistego wykonywania przez ubezpieczoną obowiązków pracowniczych w ramach zawartej w dniu 30 grudnia 2013 r. umowy o pracę. Analizując wysokość wynagrodzenia za pracę M. S., Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że nie było ono rażąco

wysokie przy wymiarze czasu pracy $\frac{3}{4}$ etatu. Podkreślenia wymaga, że wynagrodzenie otrzymywane przez M. S. w wysokości 3.400 zł brutto jest niższe od średniego wynagrodzenia w skali kraju i trudno przyjąć, aby odbiegało od wynagrodzenia określonego w art. 13 k.p. jako godziwe. Co więcej organ rentowy w zaskarżonej decyzji także wskazał, że „w przedmiotowej umowie o pracę strony ustaliły kwotę wynagrodzenia niewiele niższą od wysokości średniej pensji krajowej”. Brak było zatem podstaw do uznania, by wynagrodzenie M. S. pozostawało w rażącej dysproporcji. W ocenie Sądu, ustalone wynagrodzenie w kwocie 3.400 zł brutto nie jest sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego, ani nie zmierza do obejścia przepisów prawa. Ustalone przez strony wynagrodzenie jest adekwatne do zakresu powierzonych i wykonywanych przez ubezpieczoną obowiązków. Nie ulega bowiem wątpliwości, że M. S. rzeczywiście wykonywała czynności pracownicze na stanowisku związanym z eksportem towarów, na którym niezbędna jest znajomość języków obcych: angielskiego i rosyjskiego. Tym samym nie można uznać, by ubezpieczona osiągała nieuzasadnioną korzyść z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu.

Na marginesie należy wskazać, że zawierając umowy o pracę strony kierują się różnymi motywami indywidualnymi, które należy odróżnić od *causae* czynności prawnej (typowego celu czynności prawnej). Między innymi, jak wskazał Sąd Najwyższy, zawarcie umowy o pracę, choćby zmierzało do uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych, czy uzyskania kredytu bankowego, nie jest obejściem ustawy (por. wyrok SN z dnia 25 listopada 2004r., I PK 42/04, OSNP 2005/14/209; powołany wyżej wyrok SN z 9 sierpnia 2005r. III UK 89/05). Podobnie takiego zarzutu nie można postawić umowie o pracę nienaruszającej art. 22 k.p., nawet gdy jej cel dyktowany był wyłącznie chęcią uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego (por. wyrok SN z 25 stycznia 2005r., II UK 141/04; wyrok SN z 9 sierpnia 2005r., III UK 89/05; wyrok SN z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 320/04, OSNP 2006/7-8/122; wyrok SN z dnia 2 lipca 2008 r., II UK 334/07, LEX nr 497717; wyrok SN z dnia 14 lutego 2006 r., III UK 150/05, LEX nr 272551; wyrok SN z dnia 2 czerwca 2006 r., I UK 337/05, LEX nr 203581). W szczególności trudno uznać, że dążenie kobiety ciężarnej do uzyskania takiej ochrony jest sprzeczne z prawem. Przeciwnie jest to zachowanie rozsądne i uzasadnione zarówno z osobistego, jak i społecznego punktu widzenia (por. powołany wyżej wyrok SN z 9 sierpnia 2005r., III UK 89/05). Tym samym motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy założeniu rzeczywistego jej świadczenia zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p.

Podsumowując, w ocenie Sądu, organ rentowy niezasadnie uznał za nieważne postanowienie umowy o pracę z dnia 30 grudnia 2013 r. dotyczące ustalonej wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez M. S..

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił podstawę wymiaru składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych M. S. w kwocie 3.400 zł brutto zgodnie z zawartą umową o pracę.